

7 клас

Сполучники одиничні,повторювальні,парні

Стрембицька Л.А.

Сполучники

Сполучник — службова частина мови, яка вживається для сполучення однорідних членів речення або частин складного речення і виражає смислові зв'язки між ними

Сполучник

Рече **(та)** стогне Дніпр широкий.

Соловей не співає, **(якщо)** їжі вже не має

zno.if.ua

Групи сполучників за значенням

Сурядні (з'єднують однорідні члени речення або частини складносурядного речення)

єднальні:

- одиничні: *і, й, та*;
- повторювані: *і ... і, ні ... ні (ані ... ані)*;
- парні: *не тільки ... але й (не тільки ... а й), як ... так*;

протиставні:

а, але, та (але), зате, проте, однак

розділові:

- одиничні: *або, чи*;
- повторювані: *або ... або, чи ... чи, хоч ... хоч, то ... то, не то ... не то, чи то ... чи то*.

Підрядні

(поєднують головну та залежну частини складнопідрядного речення)

причинові: бо, тому що, через те що, оскільки, у зв'язку з тим що

часові: коли, тільки, як, щойно, ледве, як тільки, після того як

умовні: якщо, якби, як, аби, коли, коли б, якщо...то

допустові: хоч, хоча, дарма що, незважаючи на те що, хай, нехай

мети: щоб, аби, для того щоб, з тим щоб

порівняльні: як, мов, наче, неначе, немов, ніби, немовбито

з'ясувальні: що, щоб, як

міри та ступеня: аж, що аж, що й

наслідкові: так що

Групи сполучників за будовою

Прості

і, й, а, але, та, чи, бо, як, коли, хоч

Складні

(пишуться завжди разом)

якби (як + би), щоб (що + б),
зате (за + те), немов (не + мов)

Складені

(пишуться завжди окремо)

тому що, дарма що, для того щоб,
так що

Розрізнення сполучників та однозвучних сполучень слів

Сполучники – пишуться разом

Сполучники можна замінити іншими синонімічними сполучниками:

зате, проте – а, але, однак; таж – адже, тож – тому, якби – коли б, якщо – коли, щоб – аби, притому – до того ж:

Хоч не застав Івана вдома, *зате* (проте) прогулявся.

Сполучники членами речення не бувають і не відповідають на питання.

У сполучниках **якби, якщо** наголос падає на останній склад:

Якби мені черевики, то пішла б я на музики(Т.Шевченко)

Інші частини мови – пишуться окремо

Інші частини мови: прийменник і займенник, займенник і частка, прислівник і частка – такій заміні не підлягають:

За те оповідання його похвалили. Части́ки **б, би, ж, же** можна переставити на інше місце в реченні, і зміст не зміниться:

Як мені хотілося б скласти екзамен на відмінно.

Займенники, прислівники є членами речення і відповідають на питання: яка? та ж; про що? – про те; за що? – за те; при чому? – при тому

На прислівник як завжди падає логічний наголос:

***Як** би мені хотілося скласти екзамени на відмінно*

Зверніть увагу!

Прості речення у складному можуть з'єднувати сполучні слова – самостійні частини мови, які є членами речення:

відносні займенники (хто, що, який, чий, котрий, скільки);

прислівники (де, куди, звідки, коли, відколи, чому):

Пишіть листи і надсилайте вчасно, коли їх ждуть далекі адресати, коли є час, коли немає часу і коли навіть ні про що писати (Л.Костенко).

Розрізнення сполучників та сполучних слів

Сполучники **НЕ БУВАЮТЬ членами речення:**

*Слухай, діброво, **що** ліс говорить (Нар. прислів'я);*

Вона сказала, що була вдома.

В обох реченнях сполучник *що* приєднує підрядну частину, підмет якої або наявний (*ліс*), або його можна підставити (...*що вона була вдома*).

На сполучники не падає логічний наголос:

Вона сказала, що була вдома.

Наголос падає на слово вдома

Підрядну частину із сполучником не можна замінити питальним реченням: *Грицунь сказав, що він іде найматись (В.Винниченко)*

Сполучні слова

Є членами речення:

Вона так гарно намалювала сімейку грибів-боровиків, що стали в коло на лісовій галявині (В. Чухліб).

Що можна замінити або іншим сполучним словом (які), або словом-об'єктом із першого простого речення (гриби-боровики).

Часто вимовляються з логічним наголосом: *Вона знала, **хто** був у парку.*

Наголос падає на слово **хто**.

Часто (але не завжди) підрядну частину можна замінити питальним реченням:

Звідки вони взялися, ніхто ні в кого про те не спитав. (Звідки вони взялися?)

ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

(1) Боляче буває дивитися, як падає зірка. (2) Як/би хотілося запримітити, звідки вона зірвалася й куди мала б упасти спіткнувшись на рівному місці. (3) Дивишся у високий морок, де щойно був залишений слід. (4) Дивишся, вражений, сподіваючись, що не вмерла зірка, що спалахне вона в іншому місці. (5) Про/те ні, не спалахнула. (6) А потім не встигаєш помічати, де й котра зірка зірвалася, полетіла до/низу. (7) Що їх манить туди? (8) Що жене їх стрімкими табунами? (9) Яка непереможна сила старої землі? (10) Чи не та сама сила, що пробуджує в мене любов до неї, що все тримає на цьому світі? (11) Оглянься! (12) Прожиті твої дні летять слідом за тобою, що/миті згасаючи в темряві минулого...

Окремо в цьому тексті треба писати

А як/би

Б про/те

В до/низу

Г що/миті

2. Складеними є всі сполучники в рядку

А тому що, після того як, зате

Б через те що, якщо, проте

В для того щоб, унаслідок того що, так що

Г нібито, мов, якби.

3. Сурядними є всі сполучники в рядку:

А наче, щоб, коли

Б так що, але, та

В а, зате, і

Г бо, що, тому що

4. Укажіть речення зі сполучником підрядності

А Ніч була хоч і зоряна, та темна.

Б Вона боялась осені холодної, а я боялась шуму й суєти.

В Хіба не чуєте, що небо голубіє, що сонце ранками всміхається ніжніше...

Г Отак учуся просто й мирно жить.

5. Виділене слово є сполучником, його слід писати разом у реченні:

А Сашко розповів про/те, що побачив на екскурсії.

Б Як/би ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя.

Б Злетіти птахом аж до неба як/би хотілося мені!

Г За/те тобі дякую, що врятував від злого ока.

6. Складені сполучники – це

а) коли, як, мов, хоч;

б) аби, щоб, начебто, немовби;

в) але ж, все ж, тому що, для того щоб

Домашнє завдання:

Виконайте вправу 325

